

Hallituksen esitys Eduskunnalle yhteismetsäläksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yhteismetsälaki. Esityksen tarkoituksena on selkiinnyttää yhteismetsän tarkoituseriä, tarjota vaihtoehto metsien kiinteistörakenteen parantamiselle mahdollistamalla metsän liittäminen yhteismetsään osakkuutta vastaan ja parantamalla yhteismetsien lisämään hankkimi-

sen edellytyksiä, lisätä yhteismetsäosuuksien vaihdantakelpoisuutta, ehkäistä osuuksien pirstoutumista, tehostaa yhteismetsien hallintoa ja vähentää tarpeetonta valvontaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	Yleisiä säännöksiä (1—3 §)	8
1. Nykyinen tilanne	3	Yhteismetsän alue (4—8 §)	9
1.1. Yleistä	3	Yhteismetsäosuus (9—11 §)	10
1.2. Yhteismetsälainsäädännön pääperiaatteet ..	4	Ohjesääntö (12—14 §)	11
2. Uudistuksen tarve	4	Osakaskunnan kokous (15—24 §)	11
3. Uudistusehdotus	5	Hoitokunta (25—31 §)	12
4. Asian valmistelu	7	Osakaskunnan talous (32—37 §)	12
5. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	7	Maanmittaustoimituksia koskevat erityissäännökset (38—48 §)	12
6. Esityksen taloudelliset vaikutukset	8	Erinäisiä säännöksiä (49—57 §)	14
7. Muita esitykseen liittyviä seikkoja	8	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (58—61 §) ..	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	15
1. Lakiehdotuksen perustelut	8	3. Voimaantulo	15
		LAKITEKSTI	16
		Yhteismetsälaki	16

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Yleistä

Yhteismetsää voidaan voimassa olevien säännösten nojalla luonnehtia pysyväisluonteiseksi tilojen yhteisalueeksi, jonka tarkoituksena on suunnitelmallisen ja hyvän metsätalouden avulla tukea sen osakkaina olevien maatiilojen toimintaa.

Yhteismetsiä on nykyisin 134 yhteispinta-alaltaan noin 490 000 hehtaaria, joka on vajaa 3,5 % yksityismetsien pinta-alasta ja noin 1,8 % koko maan metsäalasta. Osakkaita yhteismetsissä on noin 15 000.

Yhteismetsien pinta-alat ja osaksmäärät vaihtelevat suuresti. Pienimmän yhteismetsän pinta-ala on hieman alle 20 hehtaaria ja suurimman noin 90 000 hehtaaria. Osaksmäärältään pienimmissä yhteismetsissä on vain muutamia osakas ja suurimmassa yhteismetsässä on yli 5 000 osakasta.

Yhteismetsiä on lukumääräisesti eniten Lounais-Suomessa ja Lapissa. Sen sijaan Keski-Suomessa, Savossa ja Pohjois-Karjalassa on yhteismetsiä vähän. Huomattava merkitys yhteismetsillä on Lapissa, jossa sijaitsevat muun muassa pinta-alaltaan suuret isojaioissa muodostetut yhteismetsät ja porotilayhteismetsät.

Yhteismetsien osakkaista kaikki ovat olleet alunperin maatilatalouden harjoittajia. Aikaa myöten tilanne on muuttunut. Nykyisin pääasiallisen toimeentulon maatilataloudesta saa ainoastaan vajaat 60 % osakkaista.

Eri omistajaryhmien osuudet yhteismetsistä jakautuvat siten, että yksityiset henkilöt omistavat niistä hieman yli 90 %, puutavarayhtiöt vajaat 5 % ja loppuosa on valtion, kuntien ja muiden yhteisöjen omistuksessa.

Osakkaiden saamat tulot yhteismetsästä vaihtelevat osakkuuden suuruudesta johtuen melkoisesti. Vuoteen 1981 kohdistuneen selvityksen mukaan yhden kolmanneksen tulot olivat alle 2 500 markkaa, toisen kolmanneksen alle 5 000 markkaa ja kolmannen kolmanneksen yli 5 000 markkaa vuodessa.

Yhteismetsän osakastila on keskimäärin lähes muiden tilojen suuruinen. Yhä pienempien osakstilojen määrä kasvaa kuitenkin koko ajan tilojen pirstoutumisen seurauksena. Tämä merkitsee vastaavasti myös osakkaan keskimäärin saaman tulon pienenemistä.

Ensimmäiset yhteismetsät on perustettu jo 100 vuotta sitten vuoden 1886 metsälain nojalla. Yhteisomistuksen katsottiin silloisissa oloissa olevan yksi keino metsien liikahakkuiden estämiseksi puun kysynnän lisääntyessä. Pääosa yhteismetsistä on perustettu asutuslainsäädännön nojalla tilattoman väestön asuttamiseksi ja pienten tilojen tukemiseksi kuluvan vuosisadan alkupuolella ja keskivaiheilla.

Nykyisin yhteismetsiä voidaan perustaa maatalousviranomaisen toimenpitein maatilalain (188/77) ja maanomistajien vapaaehtoiseen yhteistoimintaan perustuen jakolain (604/51) nojalla. Maatilalain nojalla yhteismetsiä on tähän mennessä perustettu kahdeksan. Oleellista perustamisessa on ollut, että maatilahallituksen hallinnassa on ollut tarkoitukseen soveltuvia valtion metsämaita. Maanomistajien aloitteen perustuvia jakolain mukaisia yhteismetsiä ei ole perustettu ainuttakaan.

Yhteismetsää voidaan pitää saatujen kokemusten perusteella varsin tarkoituksenmukaisena metsätalouden harjoittamisen muotona. Vaikka yhteismetsiin kuuluvien metsämaiden maapohjat ovat merkittävästi huonompia kuin yksityismetsissä yleensä, yhteismetsien ja muiden yksityismetsien puustojen keskitilavuudet ja -kasvu eivät juuri eroa toisistaan. Hakkuumahdollisuuksiin nähden yhteismetsistä myydään enemmän puuta kuin yksityismetsistä. Yhteismetsien metsänhoito- ja metsänparannustöihin sijoitetaan hehtaaria kohti enemmän varoja kuin yksityismetsissä keskimäärin.

Yhteismetsien toimintaa sääntelevät vuoden 1969 yhteismetsälaki (485/69) sekä yhteismetsäosuuksien lunastamisesta vuonna 1971 annettu laki (455/71). Nämä säädökset ovat monelta kohdin vanhentuneita ja siten uudistamisen tarpeessa.

1.2. Yhteismetsälainsäädännön pääperiaatteet

Yhteismetsälainsäädännön johtoaajatukseen on ollut luoda maatilojen tueksi suunnitelmallista ja muutoinkin hyvää metsänhoitoa harjoittavia pysyviä yksityismetsiä, joiden säilyminen maatilojen yhteydessä olisi taattu.

Yhteismetsien pysyvyyteen on pyritty pitämällä yhteismetsän purkamista koskeva päätösvalta maa- ja metsätalousministeriölle. Yhteismetsien olosuhteet ovat kuitenkin siten muuttuneet, että kaiken kaikkiaan joka kolmas lähinnä 1900-luvun alkupuolella perustetuista yhteismetsistä on ennen pitkää purettu. Tosin enää vain muutama yhteismetsä on nykyisen yhteismetsälain voimassaoloaikana purkautunut. Pysyvyyteen tähtää myös yhteismetsälain säännös, jonka mukaan yhteismetsän alue on säilytettävä pääsääntöisesti vähentymättömänä. Yhteismetsään kuuluvan alueen myynti edellyttää aina maa- ja metsätalousministeriön lupaa. Maan luovutukset ovatkin olleet vähäisiä. Alueita on myyty vain noin 400 hehtaaria. Myynnin kohteena on ollut lähinnä asunto- ja huvilatontteja ja muita erityiskäyttöön tarkoitettuja alueita.

Yhteismetsän jatkuvuus on pyritty turvaamaan myös säätämällä metsänkäsittelyn periaatteeksi kestävänsä metsätalouden harjoittaminen metsälautakunnan vahvistaman metsätaloussuunnitelman mukaan. Yhteismetsiä onkin käytännössä yleensä hoidettu hyvän metsanhoidon vaatimusten mukaisesti ja metsän tuotokyvyn täysimääräiseen hyväksikäyttöön pyrkien.

Yhteismetsien säilyminen maatilojen yhteydessä ja viljelijäväestön hallussa on pyritty turvaamaan sitomalla osuudet tiukasti tilaan. Yhteismetsäosuutta ei voida pääsääntöisesti luovuttaa tilan maa-alueista irrallaan. Poikkeuksena on lähinnä se, että yhteismetsän osakaskunta voi maa- ja metsätalousministeriön luvalla ostaa yhteismetsäosuuden tilasta, jota ei enää käytetä pääasiallisesti maatilatalouden harjoittamiseen.

Yhteismetsäosuuksien siirtyminen viljelijäväestön ulkopuolelle perinnönjakojen ja maakauppojen yhteydessä on pyritty estämään antamalla yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetulla lailla osakaskunnalle tietyin edellytyksin lunastusoikeus tällaiseen yhteismetsäosuuteen. Tämä lunastusoikeus koskee enintään kahden hehtaarin pientiloihin ja pinta-alasta riippumatta metsätiloihin kuuluvia yh-

teismetsäosuuksia sekä kaikkia yhtiön, yhteisön tai säätiön omistukseen siirtyneitä osuuksia. Lunastusmenettelyn käyttö on jäänyt vähäiseksi, mistä johtuen yhteismetsäosuuksia on varsin laajasti siirtynyt viljelijäväestön ulkopuolelle. Yhteismetsät ovat kuitenkin säilyneet maanviljelijöiden omistuksessa paremmin kuin maatilametsät keskimäärin.

Yhteismetsälain mukaan osakaskunta voi hankkia maa- ja metsätalousministeriön luvalla metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa lisämaata. Lain mukaan lupa voidaan kuitenkin evätä silloin, kun maan käyttäminen yksittäisten tilojen elinkelpoisuuden parantamiseen tai muuhun taloudelliseen tarkoitukseen harkitaan tarkoituksenmukaisemmaksi. Osakaskunta voi lisäksi hankkia yhteismetsän hoidon ja käytön kannalta tarpeellista maata kuten esimerkiksi puutavaran varastoalueita, toimihenkilöiden asuntotontteja ja taimitarhamaata. Yhteismetsät ovat saaneet valtaosaan lisämaahakemuksistaan ministeriöltä myönteisen päätöksen.

Yhteismetsien aktiivisuus lisämaan hankinnassa on vaihdellut. Viimeisten kymmenen vuoden aikana yhteismetsät ovat hankkineet lisämaita noin 4 000 hehtaaria eli lisänneet pinta-alansa vajaalla prosentilla. Vastaavana aikana yksittäiset maatilat ja myös puutavara-yhtiöt ovat hankkineet metsälisäalueita yhteismetsiä enemmän.

Metsälautakunnat valvovat yhteismetsien toimintaa. Valvonta kohdistuu ennen muuta yhteismetsien metsätaloustoimintaan ja sen tarkoituksenmukaisuuteen. Laissa on lisäksi verraten yksityiskohtaisia säännöksiä yhteismetsien taloudenpidon ja varojen käytön valvon-
nasta.

2. Uudistuksen tarve

Yhteismetsälainsäädännöstä ilmenevien yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden kannalta yhteismetsien voidaan katsoa vastanneen pääosin tarkoitustaan. Ne ovat tukeneet ennen muuta asutustoiminnan seurauksena syntyneitä pientilavaltaista maataloutta ja samalla osaltaan vahvistaneet lähes yksinomaan maatilatalouden varaan viime vuosiin saakka rakennetun maaseudun elinvoimaa.

Olosuhteet ovat aikaa myöten muuttuneet. Maatilatalouden rakennemuutos jatkuu ja vaikuttaa välittömästi myös yhteismetsiin. Osakastilat ja niiden yhteismetsäosuudet ovat pirs-

toutumassa yhä pienemmiksi. Samalla muiden kuin perinteisten maatalouden harjoittajien määrä yhteismetsien osakasten joukossa kasvaa. Osakkaan yhteismetsästä saama lisätulo on yhä useammassa tapauksessa jäämässä tasolle, jolla ei ole saajansa kannalta sanottavaa merkitystä.

Samanaikaisesti kansainvälinen kehitys lisää paineita maatilataloutta ja sen rationalisointia kohtaan. Tilojen kannattavuuteen joudutaan kiinnittämään aikaisempaa enemmän huomiota, mikä muiden seikkojen ohessa edellyttää tilojen lukumäärän vähentämistä ja koon suurentamista.

Edellä kuvattu kehitys merkitsee sitä, että yhteismetsien alkuperäinen pääajatus, pienten, perinteistä maataloutta harjoittavien tilojen tukeminen on menettämässä ajankohtaisuuttaan.

Metsätalouden näkökulmasta yhteismetsät ovat täyttäneet hyvin niille asetetut tavoitteet. Metsätaloussuunnitelmiin perustuvana yhteismetsien metsänhoito on ollut hyvää ja suunnitelmallista ja saanut aikaan puuntuotannon kohoamisen. Metsätaloussuunnitelman veloitavuuden vuoksi puun myynnit ovat tapahtuneet säännönmukaisesti, eivätkä vuosittaiset myyntimäärätkään ole sanottavasti vaihdelleet. Maatalouden harjoittajien ulkopuolisten osakkaiden lisääntymisen ei ole todettu haittaavan yhteismetsien metsätaloustoimintaa.

Osakkaiden kannalta yhteismetsien toimintaa voidaan pitää pääosin taloudellisesti edullisena ja tarkoituksenmukaisena. Hyvä metsänhoito ja suuri metsälökoko ovat merkinneet keskimääräistä alhaisempia metsänhoitotöiden kustannuksia ja korkeampia puunmyyntihintoja. Haittapuolina taas on pidettävä lähes kokonaan puuttuvaa yhteismetsäosuuksien vaihdantakelpoisuutta ja osuuksiin kohdistuvaa lunastusuhkaa. Ne ovat osaltaan vähentäneet maanomistajien halukkuutta uusien yhteismetsien perustamiseen.

Yhteismetsälainsäädännöstä iimenevät yhteiskuntapoliittiset tavoitteet eivät enää kaikilta osin vastaa tämän päivän vaatimuksia. Lainsäädännössä olevat puutteet vaikeuttavat muutenkin yhteismetsien toimintaa ja niiden tarkoituksenmukaista kehittämistä. Yhteismetsien yhteiskuntapoliittisia tarkoituksia tulisi arvioida uudestaan ja laajentaa näkökulmaa perinteisen maatalouden ulkopuolelle.

Yhteismetsien kehittäminen maatalouden ohella myös metsätalouden tarpeista lähtien tarjoaa uudistamistoimenpiteille luonnollisen

suunnan. Metsätalous ja siihen perustuva metsäteollisuus ovat kansantaloutemme keskeisiä ja merkitykseltään kasvavia tekijöitä. Metsien tehokas ja taloudellinen hoito ja käyttö tarjoavat maaseudulla työtä samalla, kun ne ovat kannattavan ja kansainvälisesti kilpailukykyisen teollisuuden perusedellytyksiä.

Metsien jatkuvan pirstoutumisen myötä tulee yhteismetsien kaltaisten suurten metsätalouksikköiden merkitys puuntuotannossa ja puuhuollossa entisestään korostumaan.

3. Uudistusehdotus

Yhteismetsälainsäädännössä on monia puutteita ja rajoituksia, jotka haittaavat yhteismetsien toimintaa ja vaikeuttavat niiden tarkoituksenmukaista kehittämistä metsätalouden kannalta ja muutenkin tämän päivän vaatimuksia vastaavasti.

Yhteismetsän tarkoitusta ja toimintaa koskevien säännösten puutteellisuus on aiheuttanut epäselvyyttä yhteismetsien maankäytöstä, varainkäytöstä ja hallinnosta päätettäessä. Tämän vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi selvittää ja täydentää yhteismetsän tarkoituksia koskevia säännöksiä. Esityksen mukaan yhteismetsän tarkoituksena olisi kestävän metsätalouden harjoittaminen osakkaiden hyväksi. Vaikka määritelmä ei rajaakaan osakkuutta maatilatalouteen, säilyttäisivät maatilat muun muassa yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetun lain säännöksistä johtuen tietyn erityisaseman yhteismetsien osakkaina.

Monilla yhteismetsillä on alueita, joiden käyttäminen muuhun tarkoitukseen kuin metsätalouden harjoittamiseen olisi taloudellisesti kannattavampaa. Tällaisia ovat muun muassa loma- ja virkistystoimintaan soveltuvat ranta-alueet sekä soranottopaikat ja turvetuotantoon sopivat maat. On myös otaksuttavissa, että monet yhteismetsät olisivat valmiita osoittamaan alueita suojelutarkoituksiin, jossain määrin jopa puuntuotantotavoitteista tinkien, mikäli alue tästä huolimatta voitaisiin säilyttää osakaskunnan omistuksessa.

Kun yhteismetsän tarkoituksena olisi metsätalouden harjoittaminen, tulisi edellä kuvatusta muun toiminnan mahdollisuudesta ottaa oma säännöksensä lakiin. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että yhteismetsä saisi käyttää aluetta, joka sopii paremmin muuhun tarkoitukseen kuin metsätalouden harjoittamiseen,

sen erityisluonteen edellyttämällä tavalla yhteismetsän yhteydessä, mikäli tällaisesta käytöstä metsätalouden harjoittamiselle aiheutuva haitta on vähäinen. Mikäli puheena olevien alueiden käyttötarkoituksen muutos olisi pysyväisluonteinen, voitaisiin tällainen alue entiseen tapaan maa- ja metsätalousministeriön luvalla luovuttaa pois yhteismetsästä.

Maatilojen pirstoutuminen ja siirtyminen pois maatalousväestön omistuksesta ja maatilatalouden piiristä on muuttanut myös yhteismetsien osaksrakennetta, koska halkomisessa ja lohkomisessa muodostettavat tilat saavat pääsäännön mukaan automaattisesti osalukuaan vastaavan osuuden kantatilan yhteismetsäosuudesta. Yhteismetsäosuudet ovat tästä syystä pirstoutuneet ja pirstoutumassa niin pieniin osuuksiin, ettei niillä ole merkitystä tilan elinkelpoisuuden parantamisessa.

Kun osuuksien omistajista yhä suurempi osa saa pääasiallisen toimeentulonsa muualta kuin maatilataloudesta, yhteismetsän alkuperäinen tarkoitus, kestävän metsätalouden harjoittaminen nimenomaisesti viljelijäväestön hyväksi, on menettänyt merkitystään.

Edellä kuvattu pirstoutumiskehitys ei periaatteessa ole ristiriidassa yhteismetsien kehittämistä koskevien metsätaloudellisten pyrkimysten kanssa. Käytännössä pirstoutumista ja runsasta pienten osuuksien omistajajoukkoa on kuitenkin pidettävä enemmänkin yhteismetsien toimintaa haittaavana kuin edistävänä tekijänä. Kun pirstoutuminen lisäksi monimutkaistaa kiinteistöjärjestelmää, ei kehityksen jatkumista nykyisellään voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Esityksellä pyritäänkin ehkäisemään entistä paremmin yhteismetsäosuuksien pirstoutumista. Tämä tapahtuisi poistamalla yhteismetsäosuuden automaattinen jakaantuminen kaikkien lohkomisessa muodostettavien tilojen kesken sekä lisäämällä sopimusvapautta ja toimitusmiesten päätösvaltaa sen suhteen, mitkä halkomisessa muodostettavat tilat saavat osuuden yhteismetsään. Tavoitteena on, että yhteismetsäosuus annettaisiin vain yhdelle lohkomisessa tai halkomisessa muodostettavista tiloista.

Tilan ja yhteismetsäosuuden nykyisenkaltaisen tiukka yhteenkuuluvuus ei ole enää perusteltua. Päinvastoin se saattaa esimerkiksi estää sellaisten uusien osakkaiden liittymistä yhteismetsään, joille osakkuus yhteismetsässä olisi metsätalouden harjoittamisen kannalta tarkoi-

tuksenmukaisinta. Kohtuuttomana on pidettävä myös sitä, että osakas voi nykyisin luovuttaa tilaansa kuuluvaa maata helpommin kuin tilan yhteismetsäosuuden. Tämän vuoksi yhteismetsäosuuden luovuttamista koskevia rajoituksia esitetään helpotettaviksi.

Esityksen mukaan osuus voitaisiin aikaisemmasta poiketen vapaasti luovuttaa yhteismetsän osakskunnalle. Luovuttavan tilan olosuhteilla ei enää olisi vaikutusta asiaan. Maa- ja metsätalousministeriön luovutuslupa kävisi näissä tapauksissa tarpeettomaksi.

Yhteismetsäosuuden myyjän valintamahdollisuuksien lisäämiseksi myös tilojen välinen yhteismetsäosuuksien luovuttaminen on tarpeen tehdä eräin edellytyksin mahdolliseksi. Jotta tilojen kehittämistä koskevat tavoitteet eri laeissa olisivat yhdensuuntaiset, ehdotetaan, että osuuden hankkivan tilan tulisi olla olosuhteiltaan sellainen, joka täyttää maatilalain mukaisen tuensaannin yleiset edellytykset. Tämän toteamiseksi tilojen välinen osuuksien luovuttaminen olisi mahdollista asianomaisen maatalouspiirin luvalla. Kun lähinnä Pohjois-Suomen alueella sijaitsevia luontaiselinkeinotiloja ei tueta maatilalain, vaan porotalouslain (161/90), luontaiselinkeinolain (610/84) ja kolttalain (611/84) nojalla, ehdotetaan lisäksi, että yhteismetsäosuus voidaan maatalouspiirin luvalla luovuttaa tilalle, jonka omistaja voi päästä osalliseksi mainittujen lakien mukaisista tukitoimenpiteistä.

Tarkoituksenmukaista olisi edelleen, että maatilahallitus voi vapaasti järjestellä hallinnassaan olevien tilojen yhteismetsäosuuksia. Samoin on pidettävä kohtuullisena pidättää yhteismetsäosuus kokonaisuudessaan kantatilalle tai siirtää saman omistajan muuhun tilaan silloin, kun maata luovutetaan kunnalle tai valtiolle yhdyskuntarakentamiseen tai muihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Yhteismetsäosuuden pidättämismahdollisuus pakkolunastusten yhteydessä säilytettäisiin. Pidättämisen tulisi olla mahdollista myös silloin, kun valtion omistaman tilan koko alue liitetään valtion metsämaahan tai kun tilan koko alue liitetään pakkolunastusyksikköön sen mukaan kuin liittämisestä on jakolaissa säädetty.

Yhteismetsän mahdollisuus hankkia metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa lisämaata ehdotetaan säilytettäväksi luvanvaraisena lähinnä sen vuoksi, että maa- ja metsätalouden hankinta on muutenkin luvanvaraista. Lupakäytännön yhdenmukaistamiseksi ja sen

vuoksi, että yksittäiset lupapäätökset soveltuivat huonosti ministeriön tehtäviin, lupien käsittely ehdotetaan siirrettäväksi maa- ja metsätalousministeriöltä maatalouspiireille.

Luvan myöntämisedellytysten selkiinnyttämiseksi ehdotetaan, että lupa olisi aina myönnettävä, mikäli maanhankinta on yhteismetsän kannalta tarkoituksenmukaista ja edellyttäen, että maa ei olisi sopivammin käytettävissä yksityisen tilan lisämaaksi. Mikäli lupa evättäisiin sillä perusteella, että maan harkittaisiin sopivan paremmin yksityisen tilan lisämaaksi kuin yhteismetsään liitettäväksi, olisi maa lunastettava valtiolle lisämaatarkoituksiin. Lunastaminen toteutettaisiin noudattaen soveltuvin osin oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain (391/78) säännöksiä.

Yhteismetsän käyttöä ja hoitamista varten tarpeellisen maan hankkimiselta lupamenettely poistettaisiin kokonaan. Metsälautakuntien asiana olisi valvoa, että yhteismetsät hankkivat tällaista maata vain lain sallimiin tarkoituksiin.

Voimassa olevan lain mukaan yhteismetsään ei voi liittyä uusia osakkaita. Tätä on pidettävä puutteena erityisesti ottaen huomioon metsien jatkuva pirstoutuminen. Metsänomistajalla, joka haluaisi välttää pirstoutumisen haittoja, ei ole tällä hetkellä käytettävissään mitään tarkoitukseen soveltuva yhteisomistusmuotoa. Vaikka yhteismetsien avulla pirstoutumiskehitykseen ei voitane merkittävästi vaikuttaa, voisivat ne kuitenkin tarjota halukkaille metsänomistajille erään kanavan maansa saattamiseen tehokkaan metsätalouden piiriin. Tämän vuoksi ehdotettuun lakiin sisältyy säännös, jonka mukaan sellainen alue, joka olisi tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä, voitaisiin liittää osaksi yhteismetsää vastikkeeksi saatavaa yhteismetsäosuutta vastaan. Vaihto edellyttäisi luonnollisesti osakaskunnan ja alueen omistajan välistä sopimusta. Liittyminen yhteismetsään soveltuisi esimerkiksi sellaisille metsänomistajille, joilla itsellään ei ole mahdollisuutta huolehtia metsänhoidon ja puukaupan edellyttämistä toimenpiteistä, mutta jotka haluavat säilyttää yhteytensä metsätalouteen ja metsän omistamiseen.

Esityksen yhtenä tavoitteena on poistaa yhteismetsien hallinnossa olevat puutteet. Se seikka, että vain osakaskunnalla on voimassa olevan lain mukaan oikeus käyttää ratkaisuvaltaa yhteismetsää koskevissa asioissa, on hidastanut ja monimutkaistanut päätöksentekoa. Usean

tuhannen osakkaan yhteismetsässä osakaskunnan kokouksen järjestäminen on jo käytännön syistä hankalaa. Tämän vuoksi yhteismetsien sisäistä päätöksentekoa koskevat säännökset ehdotetaan uudistettaviksi.

Keskeisimmät yhteismetsää koskevat asiat päättäisi edelleen osakaskunta kokouksessaan. Nämä asiat on tarkoitus nimenomaisesti luettelalla laissa. Voimassa olevassa laissa on edustajisto koskevat säännökset. Vastaavia säännöksiä ei enää tarpeettomina ehdoteta otettaviksi lakiin.

Yhteismetsän käytännön toiminnasta vastaavan hoitokunnan toimivaltuuksia ehdotetaan lisättäväksi siten, että siitä tulisi myös ratkaisuvaltaa käyttävä toimielin. Osakaskunnan päätösten toimeenpanon ohella hoitokunta päättäisi kaikista niistä asioista, joita laissa ei ole säädetty osakaskunnalle. Samalla hoitokunnalle annettaisiin mahdollisuus siirtää sille kuuluvia juoksevia asioita yhteismetsän palveluksessa olevien toimihenkilöiden hoidettaviksi.

Yhteismetsien toiminnan valvonta ehdotetaan säilytettäväksi metsälautakunnilla. Valvonta kohdistuisi lähinnä vain yhteismetsien metsätaloustoimintaan. Muuta taloudenpitoa ja varainkäyttöä koskevasta valvonnasta ei enää ehdoteta otettaviksi säännöksiä lakiin.

4. Asian valmistelu

Esitys perustuu 30 päivänä huhtikuuta 1987 mietintönsä jättäneen yhteismetsätyöryhmän ehdotuksiin. Ehdotuksia on jatkovalmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä niistä annettujen lausuntojen pohjalta.

Työryhmän ehdotuksista ovat antaneet lausunnon valtiovarainministeriö, maanmittaushallitus, maatilahallitus, metsähallitus, Keskusmetsälautakunta Tapio, metsälautakunnat, Suomen Metsäteollisuuden Keskusliitto, Maataloustuottajain Keskusliitto, Eteläisen Suomen yhteismetsät r.y., Kemijärven yhteismetsä, Kuusamon yhteismetsä ja Sallan yhteismetsä.

5. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksen toteuttaminen aiheuttaisi maanmittaustoimistoille jossakin määrin lisätyötä lähinnä yhteismetsäosuuksien käsittelyn lisääntyessä. Myös maatalouspiirien työmäärä li-

sääntyisi jonkin verran niille siirtyvien lupa-asioiden vuoksi. Vaikutukset olisivat kuitenkin niin vähäisiä, etteivät ne aiheuta organisaatio- tai henkilöstömuutoksia.

Yhteismetsien kannalta ehdotuksen toteuttaminen merkitsisi hallinnollisten toimintaedellytysten parantumista ja mahdollisuutta lisätä metsätalouteen käytettävää työpanosta.

6. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Kansantalouden kannalta esityksen toteuttaminen vaikuttaisi myönteiseen suuntaan. Yhteismetsien toimintaedellytykset suurina metsätalouksikkoina paranisivat entisestään. Metsän liittämismahdollisuus yhteismetsään osakkuutta vastaan samoin kuin yhteismetsien lisäämään hankintaa koskevien edellytysten selvittäminen edesauttaisivat osaltaan metsien kiinteistörakenteen parantamista ja pirstoutumisesta aiheutuvien haittojen vähentämistä.

Valtiontalouteen esityksellä ei ole sanottavia vaikutuksia.

7. Muita esitykseen liittyviä seikkoja

Yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annettuun lakiin perustuva lunastamisjärjestelmä, jonka mukaisesti yhteismetsän osakaskunta voi

lunastaa perinteisen maanviljelijäväestön ulkopuolisten käsiin joutuneet yhteismetsäosuudet, ei ole kaikilta osin vastannut sille asetettuja tavoitteita.

Lunastusmahdollisuudesta huolimatta yhteismetsäosuudet ovat enenevässä määrin siirtyneet pois maatalouden piiristä.

Lunastusjärjestelmä ei ole kaikilta osin sopuinnassa maatalalainsäädännön kanssa. Tästä on esimerkkinä metsätilan yhteismetsäosuuteen kohdistuva lunastusmahdollisuus. Samanaikaisesti metsätila kuitenkin voi saada maatalalain mukaista tukea.

Lunastusjärjestelmän olemassaolo vaikeuttaa osaltaan metsänomistajien sopimukseen perustuvien uusien yhteismetsien perustamista pien- ja metsätilaosakkaiden joutuessa välittömästi lunastusuhan alaisiksi. Samat ongelmat koskevat uusia osakkaita, jotka tämän esityksen mukaisesti voisivat liittyä yhteismetsään.

Edellä mainitun johdosta voidaan aiheellisesti kysyä, onko nykyisenkaltaisen yhteismetsäosuuksien lunastamisjärjestelmän olemassaolo vielä tänäänkin perusteltua.

Yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetun lain liittyminen muihin tärkeisiin maa- ja metsäpoliittisiin kysymyksiin ja sen muuttamisen edellyttämä perustuslainsäätämisyjärjestys ovat aiheuttaneet sen, ettei sitä koskevia tarpeellisia ehdotuksia ole voitu loppuun saakka valmistella uutta yhteismetsälakia koskevan ehdotuksen kanssa. Valmistelutyötä tullaan kuitenkin jatkamaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

Yleisiä säännöksiä

1 §. Pykälän 1 momentissa määritellään lain soveltamisala. Laki koskisi tiloihin kuuluvan yhteismetsän hallintoa ja käyttöä. Säännös olisi samansisältöinen voimassa olevan yhteismetsälain soveltamisalaa koskevan säännöksen kanssa.

Pykälän 2 momentissa määritellään yhteismetsän yleinen tarkoitus. Yhteismetsän tarkoituksena olisi kestävän metsätalouden harjoittaminen osakkaiden hyväksi. Voimassa olevassa

yhteismetsälaisissa ei ole nimenomaista säännöstä yhteismetsän tarkoituseristä.

2 §. Pykälän 1 momentissa määritellään yhteismetsän osakas. Osakas olisi nykyiseen tapaan sellaisen tilan omistaja, johon kuuluu osuus yhteismetsään. Osakkaat muodostaisivat yhteismetsän osakaskunnan.

Pykälän 2 momentin tarkoituksena on, että maatalalain nojalla muodostetun tilan omistaja voisi olla yhteismetsän täysivaltainen osakas heti sen jälkeen, kun sanotun lain mukaiset perustamistoimenpiteet on saatettu loppuun.

Pykälän 3 momentti sisältää säännöksen

osakasluettelosta ja siihen merkittävistä asioista.

3 §. Pykälän 1 momentin mukaan yhteismetsän osakaskunta olisi oikeustoimikelpoinen tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä toteuttamiseksi. Säännös ei muuta nykytilannetta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan selvyden vuoksi säädettäväksi, että yhteismetsän osakkaalla ei ole henkilökohtaista vastuuta osakaskunnan velvoitteista.

Yhteismetsän alue

4 §. Pykälän tarkoituksena on turvata yhteismetsän tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen metsätalouden harjoittamisedellytykset.

Yhteismetsään voi kuitenkin kuulua alueita, jotka soveltuvat paremmin muuhun tarkoitukseen kuin metsätalouden harjoittamiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi kaavoissa rakennustarkoituksiin osoitetut alueet, sora- ja turvealueet sekä virkistys- ja suojelutarkoituksiin soveltuvat maa- ja vesialueet. Kun tarkoituksena ei ole, että yhteismetsä merkittävästi laajentaisi toimintaansa metsätalouden ulkopuolelle, mutta ei myöskään olisi mainitunlaisten alueiden tarkoituksenmukaisen käytön esteenä, alueiden luovuttaminen yhteismetsästä erotettavaksi säädettäisiin 1 momentissa edelleen mahdolliseksi. Luovuttamismahdollisuus koskisi lähinnä alueita, joiden käyttötarkoituksen muutos olisi pysyvää laatua. Luovuttaminen sallittaisiin vain osakaskunnan hakemuksesta annettavalla maa- ja metsätalousministeriön luvalla ja sen määräämin ehdoin täyttää vastiketta vastaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että osakaskunnalla olisi oikeus käyttää aluetta, joka soveltuu paremmin muuhun tarkoitukseen kuin metsätalouden harjoittamiseen, sen erityisluonteen edellyttämällä tavalla myös yhteismetsän yhteydessä, mikäli siitä aiheutuva haitta osakaskunnan harjoittamalle metsätaloudelle olisi vähäinen. Haitan vähäisyyttä arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota muun muassa alueen kokoon, metsätalouden harjoittamisen edellytyksiin sillä sekä niihin tuloihin, joita osakaskunta alueen muusta käytöstä verrattuna metsätalouden tuottoon tulisi saamaan. Säännöksen tarkoituksena olisi selkiinnyttää yhteismetsän alueen käyttöperiaatteita nykyiseen verrattuna.

5 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännökset yhteismetsän jakamisesta osakastilojen kesken ja yhteismetsän myymisestä osakkaiden luukuun. Nämä toimenpiteet olisivat mahdollisia ainoastaan osakaskunnan hakemuksesta annettavalla maa- ja metsätalousministeriön luvalla. Lupa voitaisiin myöntää, milloin olosuhteiden olennainen muuttuminen tai muut erityiset syyt vaativat yhteismetsän jakamista tai myymistä. Olosuhteiden muuttumisella tarkoitetaan lähinnä yhteismetsän sisäisessä tilanteessa tapahtuneita muutoksia, kuten esimerkiksi osakkaiden lukumäärän pienenemistä niin vähäiseksi, että yhteismetsän hallinto ja käyttö lain edellyttämällä tavalla siitä merkittävästi vaikeutuisivat. Muuna erityisenä syynä voisi tulla kysymykseen myös yhteismetsän ulkopuolinen tekijä, kuten esimerkiksi merkittävä julkinen tarve yhteismetsän alueen käyttöön. Edellytyksenä yhteismetsän jakamiselle olisi lisäksi, että jakamalla saataisiin muodostetuksi osakastiloille soveliaita metsäpalstoja. Ellei se olisi mahdollista tai jos jakaminen johtaisi metsän haitalliseen pirstoutumiseen, maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa luvan yhteismetsän myymiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteismetsä voitaisiin jakaa maa- ja metsätalousministeriön luvalla kahdeksi tai useammaksi yhteismetsäksi, milloin sen hallinto ja käyttö yhtenä kokonaisuutena olisi ilmeisen epätarkoituksenmukaista. Harkittaessa, ovatko jakamisen edellytykset olemassa, huomiota olisi kiinnitettävä ennen muuta siihen, voidaanko yhteismetsään kuuluvista alueista niiden koko ja sijainti huomioon ottaen muodostaa aikaisempaa tarkoituksenmukaisempia metsätalouksyksiköitä, sekä siihen, parantaisiko jakaminen merkittäväällä tavalla yhteismetsän hallintoa. Säännösten sisältö ei muuttuisi nykyisestä.

6 §. Osakaskunnalla olisi edelleen oikeus hankkia metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa lisämaata. Tällaista maata saisivat seurata vähäiset vesi- ja peltoalueet. Luvan maan hankkimiseen myöntäisi asianomainen maatalouspiiri.

Maanhankintaluvan edellytyksiä on täsmennetty voimassa olevaan lakiin verrattuna. Pykälän 1 momentin mukaan yhteismetsälle olisi myönnettävä lupa lisämaan hankkimiseen, mikäli maa olisi tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä. Luvan epääminen tulisi kysymykseen tällaisissa tapauksissa ainoas-

taan silloin, kun puheena oleva maa sopisi yksittäisen tilan lisämaaksi yhteismetsäkäyttöä paremmin ja edellyttäen, että se voitaisiin tarkoitukseen käytettävissä olevien varojen puitteissa lunastaa valtiolle. Siitä, milloin maa on tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä, säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Soveltuvuus lisämaaksi yksityisille tiloille taas arvioitaisiin maatilainsäädännön mukaisin perustein.

Kiinteistöjärjestelmän mukaan yhteisellä alueella ei voi olla osuutta yhteisiin alueisiin eikä oikeutta erityisiin etuuksiin. Ne voivat kuulua vain kiinteistöille. Yhteismetsä on tällainen yhteinen alue. Tämän vuoksi voimassa olevan lain mukaan yhteismetsään ei voida liittää sellaista maata, jota seuraisi sanotunlainen osuus tai etuus.

Yhdenmukaisesti voimassa olevan lain kanssa ehdotetaankin, että lupa lisämaan hankkimiseen voitaisiin myöntää vain, jos maata ei seuraa 41 §:ssä tarkoitettu erityinen etuus tai muu osuus yhteiseen alueeseen kuin yhteismetsäosuus. Maatalouspiirin tulisi siinä selvittää asia ja, milloin lisämaana on kokonainen tila, pyytää asiassa tarvittaessa maanmittauskonttorin lausunto. Mikäli ei ole varmaa, että tilalla ei ole tällaisia etuuksia ja osuuksia, lupa olisi evättävä. Tällöin osakaskunta voisi neuvotella luovuttajan kanssa kauppakirjan muuttamisesta tai selvittämään lainvoimaisesti kysymyksen tilan oikeudesta tällaisiin etuuksiin ja osuuksiin. On näet huomattava, että jos lupa myönnettäisiin puheena olevaa asiaa varmistamatta, tila olisi sekä lainhuudatuskelpoinen että lainhuudatusvelvollisuuden alainen.

Tilan yhteismetsään liittämisen edellytyksenä on 41 §:n mukaan, että osakaskunta on saanut tilaan lainhuudon. Jos tilalla vasta liittämispäätöksen antamisen jälkeen havaittaisiin olevan puheena olevan laatuksia osuuksia tai etuuksia, johtaisi se liittämispäätöksen purkamiseen. Jos taas asia havaittaisiin liittämistä haettaessa, voidaan menetellä siten kuin 43 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi. Kummassakin tapauksessa asian korjaaminen merkitsisi, että osakaskunnan olisi luovutettava osuudet ja etuudet alkuperäiselle luovuttajalle tai, jollei sellaista enää olisi, johonkin muuhun tilaan. Tällöin saajasta tulisi vastoin alkuperäistä tarkoitusta lainhuudatusvelvollinen leimaverovelvollisuuksineen. Mainituista syistä on siis tar-

keää, että jo lupaa myönnettäessä asian oikea tila varmistetaan.

Lupa-asian käsittelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain säännöksiä. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi 2 momenttiin.

Pykälän 3 momentin mukaan osakaskunta saisi, kuten nykyisinkin, hankkia yhteismetsän tarkoituksenmukaista käyttöä ja hoitamista varten tarvittavaa maata. Tällaisia alueita voisivat olla puutavaran varastoalueet, toimihenkilöiden asuntotontit, taimituotantoon sopivat maat ja muut niiden kaltaiset alueet. Näihin hankintoihin ei tarvittaisi voimassa olevasta laista poiketen enää viranomaisen lupaa.

7 §. Pykälän tarkoituksena on voimassa olevasta laista poiketen mahdollistaa uuden osakkaan liittyminen yhteismetsään. Tämä tapahtuisi siten, että maanomistaja luovuttaa tilaansa kuuluvan alueen osaksi yhteismetsää vastikkeeksi saamaansa yhteismetsäosuutta vastaan. Liitettävä alue voi yhtä hyvin olla määrääla kuin käsittää koko tilan tilusalueen. Liittäminen perustuisi aina osakaskunnan ja maanomistajan sopimukseen. Liittämisen edellytyksenä olisi lisäksi, että liitettävä alue on tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä, mistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

8 §. Pykälän mukaan asetuksella säädettäisiin tarkemmin, millä edellytyksillä alue on tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä.

Yhteismetsäosuus

9 §. Pykälä sisältää voimassa olevan lain mukaisen pääsäännön siitä, että tila ja sen osuus yhteismetsään kuuluvat yhteen. Osuutta ei saisi erikseen luovuttaa toiselle tai siirtää eikä pidättää. Kielto koskisi yhtä hyvin tilan kuin yhteismetsäosuuden erikseen tapahtuvaa kauppaa, vaihtoa tai lahjaa samoin kuin yhteismetsäosuuden muuta erikseen tapahtuvaa siirtämistä.

10 §. Pykälässä säädetään tilanteista, joissa yhteismetsäosuus 9 §:stä poiketen saataisiin tilasta erikseen luovuttaa, pidättää tai siirtää. Säännösten tarkoituksena olisi lisätä yhteismetsäosuuksien vaihdantakelpoisuutta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan yhteismetsäosuuden luovuttaminen asianomaiselle yhteismetsälle olisi nykyisestä poiketen aina ilman lupaa sallittua riippumatta siitä, käytetäänkö luovuttavaa tilaa pääasiallisesti maatalouden harjoittamiseen vai ei. Asianomaisella yhteismetsällä tarkoitetaan sitä yhteismetsää, johon kuuluvasta osuudesta on kysymys.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetaan tilanteita, joissa tila ilman sen yhteismetsäosuutta tyydyttäisi ne tarpeet, joiden vuoksi tilan lunastamiseen on ryhdytty. Säännös vastaa tältä osin aikaisempaa.

Kun jakolain 340 d ja 340 f §:n mukaan valtion metsämaahan ja pakkolunastusyksiköön voidaan liittää eräin edellytyksin tila, jolla ei ole yhteismetsäosuutta, ehdotetaan myös näiden tapausten varalta yhteismetsäosuuden tilasta erottaminen sallituksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yhteismetsäosuus voitaisiin aina luovuttaa sellaiselle tilalle, joka täyttää maatalain mukaisen tuensaannin yleiset edellytykset taikka tilalle, jonka omistaja voi päästä osalliseksi porotalouslain, luontaiselinkeinolain tai kolttalain mukaisista tukitoimenpiteistä. Näiden arvioimiseksi osuuden hankkimiselle tarvittaisiin asianomaisen maatalouspiirin lupa.

Pykälän 1 momentin 4 kohta antaisi maatalahallitukselle mahdollisuuden järjestellä sen hallinnassa olevien tilojen yhteismetsäosuuksia tilarakenteen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan yhteismetsäosuus voitaisiin pidättää kantatilaan silloin, kun tilan koko alue luovutetaan valtiolle tai kunnalle. Pykälän 1 momentin 3—5 kohdan ja osittain 2 kohdan säännökset ovat uusia.

11 §. Pykälän 1 momentin tarkoituksena on nykyisestä poiketen estää yhteismetsäosuuden automaattinen jakaantuminen lohkomisessa muodostettavien tilojen kesken ja siten vähentää pirstoutumista. Samalla on laajennettu asianosaisten sopimusvapautta yhteismetsäosuuden järjestelyn suhteen.

Pykälän 2 momentin säännöksellä pyritään rajoittamaan yhteismetsäosuuksien pirstoutumista ja edistämään niiden tarkoituksenmukaista käyttöä halkomisen yhteydessä antamalla asianomaisille mahdollisuus sopia siitä, että yhteismetsäosuus ei jakaantuisi kaikkien muodostettavien tilojen kesken. Koska yhteismetsäosuuden jakaminen on osa halkomisen jakoeh-

dotusta, myös toimitusmiesten tulisi voida päättää osuuden jakamisesta. Mikäli 1 tai 2 momentissa tarkoitettua sopimusta ei ole otettu luovutuskirjaan, voitaisiin yhteismetsäosuuden järjestelystä 3 momentin mukaan sopia vielä asianomaisen maanmittaustoimituksen yhteydessä.

Ohjesääntö

12 §. Pykälässä säädetään osakaskunnan velvollisuudesta laatia toimintaansa varten ohjesääntö sekä ohjesäännön vahvistamismenettelystä.

13 §. Pykälässä säädetään ohjesäännössä määrättävistä asioista. Luettelo on voimassa olevan lain mukainen lukuun ottamatta määräystä osakaskunnan nimenkirjoittamisoikeudesta, josta päättäisi 25 §:n nojalla hoitokunta.

14 §. Pykälä sisältää valtuutussäännöksen, jonka mukaan asetuksella annettaisiin tarkemat säännökset ensimmäisen ohjesäännön laatimisesta ja siitä, miten yhteismetsän hallintoa on hoidettava ennen hoitokunnan valintaa.

Osakaskunnan kokous

15 §. Pykälässä säädetään niistä yhteismetsän asioista, jotka kuuluvat osakaskunnan päätettäviin. Luettelo on tyhjentävä. Siten osakaskunta ei voisi ottaa ratkaistavakseen muuta yhteismetsää koskevaa asiaa, vaan ratkaisuvallta muissa asioissa kuuluisi 25 §:n nojalla hoitokunnalle. Säännös merkitsee periaatteellista muutosta yhteismetsän aikaisempaan ratkaisuvallan järjestelyyn, jolloin osakaskunta päätti kaikista yhteismetsää koskevista asioista.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa mainitulla muulla käytöllä tarkoitetaan esimerkiksi yhteismetsän alueen käyttämistä pysyväisluonteisesti loma- ja virkistystarkoituksiin, soranottoapaikkana tai muihin niiden kaltaisiin tarkoituksiin sekä metsästys- ja kalastuskäyttöä.

16—24 §. Pykälät sisältävät osakaskunnan kokousta koskevia hallinnollisia säännöksiä. Niihin ei sisälly asiallisesti merkittäviä muutoksia voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Hoitokunta

25 §. Pykälän 1 momentissa säädetään hoitokunnan tehtävistä. Keskeisin muutos aikaisempaan verrattuna on, että hoitokunnasta tulisi ratkaisuvaltaa käyttävä hallintoelin, jonka toimivalta olisi yleinen. Se päättäisi kaikista niistä yhteismetsän asioista, jotka eivät 15 §:n mukaan kuulu osakaskunnalle.

26 §. Pykälä sisältää säännökset hoitokunnan jäsenen ja varajäsenen vähimmäis- ja enimmäismäärästä. Jotta osakaskunnan koosta ja mahdollisista muista erityisolosuhteista johtuvat seikat voitaisiin ottaa huomioon, on yhteismetsäkohtainen hoitokunnan jäsenen lukumäärä jätetty ohjesäännöllä määrättäväksi.

27 §. Pykälässä on säädetty mahdollisuudesta siirtää hoitokunnalle kuuluvaa toimivaltaa ohjesäännössä määrätyissä asioissa hoitokunnan jäsenelle tai osakaskunnan palveluksessa olevalle toimihenkilölle. Juoksevien asioiden hoitoa koskeva valtuutus olisi mahdollista ilman ohjesäännön määräystä. Säännösten tarkoituksena on lisätä joustavuutta yhteismetsän asioiden hoidossa. Koko osakaskunnan kannalta tärkeitä asioita ei kuitenkaan siirrettäisi pois hoitokunnalta.

28 ja 29 §. Pykälissä säädetään hoitokunnan kokoontumisesta, päätösvaltaisuudesta ja päätöksentekomenettelystä sekä pöytäkirjasta.

30 §. Pykälän mukaan haasteen ja muun ilmoituksen voi ottaa laillisesti vastaan osakaskunnan puolesta hoitokunnan jäsen tai osakaskunnan palveluksessa oleva toimihenkilö.

31 §. Yhdenmukaisesti osakaskunnan kokousta koskevien säännösten kanssa pykälässä on säännös siitä, että hoitokunnan kokouksessa ei saa tehdä päätöstä, jolla osakasten tai osakaskunnan kustannuksella annettaisiin osakkaalle tai jollekin muulle ilmeisesti epäoikeutettua etua.

Osakaskunnan talous

32 ja 33 §. Pykäliin sisältyvät säännökset tilinpäätöksestä, tilintarkastuksesta ja tilintarkastajista. Osakaskunnan 15 §:n mukaan valitseman yhden tai useamman tilintarkastajan lisäksi metsälautakunta määräisi aina yhden tilintarkastajan.

34 §. Pykälän 1 momentti sisältää yhteismetsän metsätaloutta koskevan perussäännöksen. Yhteismetsää varten olisi aina oltava metsäta-

loussuunnitelma, jossa tulee ottaa huomioon kestävä metsätalouden harjoittamisen asettamat vaatimukset. Metsätaloussuunnitelma on yhteismetsän hoidossa ja käytössä velvoittava. Yhtä hyvin metsänhoitotoimenpiteet kuin hakkuut on toteutettava suunnitelmaa noudattaen. Hoitokunnan asiana olisi huolehtia metsätaloussuunnitelman valmistelusta ja saattamisesta 15 §:n mukaisesti osakaskunnan vahvistettavaksi. Mikäli metsätaloussuunnitelman laatiminen laiminlyödään, on metsälautakunnan 2 momentin mukaan huolehdittava suunnitelman laatimisesta osakaskunnan kustannuksella.

35 §. Pykälän 1 momentin mukaan metsätaloussuunnitelman vahvistaisi entiseen tapaan metsälautakunta. Vahvistamispäätöstä ei kuitenkaan enää alistettaisi keskusmetsälautakunnan vahvistettavaksi. Vahvistamispäätöksestä saisi valittaa maa- ja metsätalousministeriölle.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteismetsästä voitaisiin pätevästä syystä ennen metsätaloussuunnitelman vahvistamista luovuttaa puita ja muita hyödykkeitä, mikäli metsälautakunta antaa siihen luvan. Säännös on voimassa olevan lain mukainen.

36 §. Pykälässä säädetään niistä tehtävistä ja velvoitteista, joista aiheutuvat menot olisi maksettava ennen kuin ylijäämä jaetaan osakkaalle tai käytetään muuhun yhteismetsän tarkoituksena edistävään tarkoitukseen. Tällaisina menoina lainkohdassa on lueteltu esimerkiksi yhteismetsän hallinnosta, talouden hoidosta ja omaisuuden kunnossapidosta sekä metsätaloussuunnitelmassa edellytetyistä metsänhoitotoimenpiteistä aiheutuvat menot. Säännöksen tarkoituksena on osaltaan turvata yhteismetsän pysyvyys ja toiminnan perusta sekä mahdollistaa yhteismetsän asioiden tehokas ja tarkoituksenmukainen hoito. Säännöstä on selkiinnytetty nykyiseen verrattuna siten, että se selvästi koskisi myös osakaskunnan omaisuuden hoitoa ja kunnossapitoa.

37 §. Pykälän mukaan yhteismetsän toiminnasta kertyvä ylijäämä jaettaisiin osakkaalle entiseen tapaan tilojen yhteismetsäosuuden mukaisessa suhteessa.

Maanmittaustoimituksia koskevat erityissäännökset

38 §. Pykälän 1 momentissa säädetään yhteismetsästä luovutetun alueen muodostamisesta tilaksi. Se tapahtuisi lohkomalla. Yhteismet-

sän osakastilojen rasiutusten kohdistuminen myös sellaiseen tilaan, joka lohkomisessa muodostetaan yhteismetsästä erotettavasta alueesta, aiheuttaisi sen, että tila vastaisi kaikkien osakastilojen kiinnityksistä niiden yhteismetsäosuuksien mukaisessa suhteessa. Kun tämä johtaisi vaikeaselkoiseen kiinnitysvastuuseen ja kun tilan vapauttaminen kiinnitysvastuusta ei sanottavasti vähentäisi kiinnitysvakuutta, säädetään lainkohdassa, että lohkotila on osakastilojen rasituksista vapaa.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilaksi muodostamisesta lohkomalla silloin, kun koko yhteismetsä myydään. Tässä tilanteessa lohkotila vastaisi osakastilojen rasituksista edellä sanotun määräosaperiaatteen mukaisesti. Selvyyden vuoksi ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että koko yhteismetsän lohkomiseen ei tarvittaisi osakastilojen panttioikeuden haltijoiden suostumuksia. Tässä pykälässä tarkoitettujen lohkotilojen manttaalit määrättäisiin noudattaen, mitä jakolain 343 §:ssä on säädetty manttaalin määräämisestä muodostettaessa tilaksi erillistä aluetta.

39 §. Kun yhteismetsä 5 §:n mukaan jaetaan joko osakastilojen kesken tai useammaksi yhteismetsäksi, ehdotetaan, että jako toimitetaan noudattaen soveltuvien osin, mitä jakolaissa on säädetty erillisen yhteisen alueen ja yhteismetsän jaosta.

40 §. Pykälässä säädetään menettelystä liitetäessä 7 §:ssä tarkoitettu tilan alue yhteismetsään tilalle annettavaa yhteismetsäosuutta vastaan. Yhteismetsäosuuden suuruus määrättäisiin maanmittausoimituksessa jyvittämällä liitettävä alue ja toisaalta yhteismetsän tilukset liittämisen jälkeisessä tilanteessa sekä määräämällä näiden jyvitysarvojen suhde. Ne omaisuusarvot, joita ei olisi jyvitetty, korvattaisiin rahana tileissä. Toimitukseen olisi saatava kiinnityksen haltijoiden suostumukset, koska kiinnitysvakuus muuttuisi maasta osittain tai kokonaan yhteismetsäosuudeksi. Muutoin noudatettaisiin soveltuvien osin jakolain vapaaehtoista tilusvaihtoa koskevia säännöksiä paitsi, että toimituskustannukset maksaisi yhteismetsän osakaskunta.

41 ja 42 §. Pykälät sisältävät säännökset yhteismetsän 6 §:n 1 momentin nojalla hankkiman lisämaan tai sellaisen osakaskunnan hankkiman tilan, johon kuuluu vain osuus yhteismetsään, liittämistä yhteismetsään. Liitettävän alueen tulisi aina olla tila, johon yhteismetsä on saanut lainhuudon ja johon ei saa

kuulua yksityistä eikä yhteistä erityistä etuutta tai myöskään osuutta muihin yhteisiin alueisiin tai etuuksiin kuin osakaskunnan hallinnassa olevaan yhteismetsään. Jos hankittu lisämaa olisi määräala, se olisi ennen liittämistä lohottava edellä sanotunlaisiksi tilaksi ja huudatettava. Liittää ei saisi myöskään tilaa, joka on kiinnityksen tai muun rasiutustodistukseen merkityn oikeuden tai rekisteröimisen tai niitä koskevan hakemuksen kohteena tai jota rasittaa maksamattoman kauppahinnan panttioikeus, ellei oikeuden haltija tai hakija ole antanut suostumustaan siihen, että tila vapautuu puheena olevasta vastuusta. Yhteismetsään liitetty tila olisi rasituksista vapaa, kun liittäminen on merkitty maarekisteriin tai kiinteistörekisteriin.

43 §. Pykälä sisältää säännökset sen varalta, että osakaskunta on ehtinyt huudattaa yhteismetsään liitettävän tilan, vaikka siihen kuuluu osuus muihin yhteisiin alueisiin kuin kysymyksessä olevaan yhteismetsään tai oikeus erityisiin etuuksiin. Tällaisessa tilanteessa maanmittauskonttorin tulisi varata osakaskunnalle tilaisuus panna kahden kuukauden kuluessa vireille maanmittausoimitus, jossa osuudet yhteisiin alueisiin tai oikeudet erityisiin etuuksiin asianosaisten sopimuksesta siirretään pois yhteismetsään liitettävästä tilasta. Tällaisen vaikean tilanteen välttämiseksi osakaskunnan tulisi jo ennen lainhuudon hakemista varmistaa maanmittauskonttorista, ettei silloin, kun osakaskunta on ostanut kokonaisen tilan, tilalla ole osuutta sanotunlaisiin yhteisiin alueisiin eikä oikeutta erityisiin etuuksiin. Myös maatalouspiiriin tulisi käsitellessään 6 §:n 1 momentin mukaisia lupahakemuksia koko tilaa koskevien luovutustapausten osalta huolellisesti varmistua siitä, ettei tilaan kuulu tällaisia osuuksia tai etuuksia.

44 §. Tilaan, jota ollaan liittämässä yhteismetsään, ei saa vahvistaa kiinnitystä eikä myöntää rekisteröimistä vuokraoikeuden vakuudeksi sen jälkeen, kun 41 §:ssä tarkoitettu liittämishakemus tai lohkomishakemus on merkitty kiinnitysasainpöytäkirjaan tai kiinnitysrekisteriin taikka lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Tämän vuoksi asianomaisen maanmittausviranomaisen velvollisuutena olisi viivytyksettä ilmoittaa asianomaisen alioikeuden kansliaan liittämistä tai lohkomishakemuksesta merkinnän tekemistä varten sanottuihin rekistereihin.

Siltä varalta, että tila yhteismetsään liitettäessä olisi vastuussa muusta kuin 42 §:n 1 momentissa tarkoitetusta suorituksesta tai että tila 1 momentissa tarkoitetun merkinnän tekemisen jälkeen olisi joutunut vastuuseen kiinnittämättä voimassa olevasta suorituksesta, ehdotetaan, että siitä vastaa osakaskunta, mikäli sitä ei saada perityksi velalliselta.

45 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen siitä, että osakaskunnan hankkimat yhteismetsäosuudet siirrettäisiin osakkaiden tiloihin niiden yhteismetsäosuuksien mukaisessa suhteessa. Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, missä jakolain mukaisissa maanmittaustoimituksissa ja millä edellytyksillä osuudet siirrettäisiin.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että yhteismetsään liitettävää tilaa seurannut yhteismetsäosuus siirtyisi liittämisen johdosta ilman eri toimenpidettä osakasten tiloihin niiden yhteismetsäosuuksien mukaisessa suhteessa.

46 §. Pykälässä säädetään, että tilojen väliset 9 §:ssä tarkoitetut yhteismetsäosuuden siirrot suoritettaisiin noudattaen, mitä jakolaissa on säädetty yhteiseen alueeseen kuuluvan osuuden siirrosta tällaiseen tilaan. Tilojen ei kuitenkaan tarvitse kuulua samaan kuntaan eikä siihen kuntaan, jossa yhteismetsä on. Tähän jakolaissa säädetyn yleisen rajoituksen poistamiseen on katsottu voitavan mennä sen vuoksi, että jo nyt yhteismetsän osakastiloja on eri kunnissa ja muissakin kunnissa, kuin missä yhteismetsä on. Siirtoon on aina saatava panttioikeuden haltijan suostumus osuuden vapauttamiseksi panttioikeuksista ja 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa lisäksi 10 §:n 2 momentissa säädetty lupa. Tilojen manttaaleja ei siirron johdosta tarvitsisi muuttaa, koska panttivastuu ei jakaannu.

47 §. Yhteismetsäosuuden luovuttaminen tilasta toiseen tai yhteismetsän osakaskunnalle voidaan kiinnitysjärjestelmän selvyiden vuoksi sallia vain, jos tilaan kohdistuvan panttioikeuden haltija antaa kirjallisen suostumuksensa siihen, että yhteismetsäosuus vapautuu vastamasta luovuttavan tilan panttioikeuksista.

48 §. Jotta metsälautakunta voisi huolehtia sille säädetystä valvontatehtävistä, olisi maanmittauskonttorin ilmoitettava metsälautakunnalle, kun tilan tai alueen yhteismetsään liittämistä taikka yhteismetsäosuuden osakaskunnalle siirtoa koskeva toimitus on rekisteröity. Samoin on ilmoitettava siitä, jos sanotut toimitukset raukeavat.

Erinäisiä säännöksiä

49 §. Pykälän mukaan yhteismetsälain noudattamisen valvonta kuuluu entiseen tapaan metsälautakunnille. Kunkin yhteismetsän toimintaa valvoisi se metsälautakunta, jonka toimialueella yhteismetsä tai suurin osa siitä sijaitsee.

50 ja 51 §. Säännöksillä on haluttu korostaa metsätalouden merkitystä ja metsätaloussuunnitelman noudattamisen tärkeyttä yhteismetsän toiminnassa. Kun kymmenvuotiskauden aikana, jonka metsätaloussuunnitelma on voimassa, olosuhteet metsässä muuttuvat eri syistä vuosittain siten, ettei suunnitelman noudattaminen kaikilta osin ole tarkoituksenmukaista, ehdotetaan suunnitelmasta poikkeaminen metsälautakunnan luvalla säilytettäväksi edelleen mahdollisena.

52 §. Pykälän tarkoituksena on luoda joustava menettely sen varalta, että osakaskunnan velkojien tyydyttämiseksi jouduttaisiin puuttumaan yhteismetsän puuvaroihin.

53 §. Osakaskunnan on viivytyksettä ilmoitettava metsälautakunnalle maan ja yhteismetsäosuuden hankkimisesta. Ilmoituksen perusteella metsälautakunta voisi valvoa, että osakaskunnalle hankittu metsätalousmaa liitetään yhteismetsään tai yhteismetsäosuus osakasten tiloihin säädetyn kolmen vuoden määräajan kuluessa. Mikäli sanottu määräaika kuluu umpeen ilman, että liittäminen on edes vireillä, olisi metsälautakunnan ryhdyttävä toimenpiteisiin maan tai yhteismetsäosuuden myymiseksi.

54 §. Pykälän mukaan metsälautakunnan asiana olisi valvoa, ettei osakaskunta hanki itselleen muuta maata, kuin mitä se todella tarvitsee yhteismetsän hoitoa ja käyttöä varten.

55 §. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että kiinnitysrekisteri saatetaan ajan tasalle sen jälkeen, kun osakaskunnan hankkima tila on liitetty yhteismetsään tai siirtynyt pois osakaskunnan omistuksesta.

56 §. Pykälässä säädetään metsälautakunnan velvollisuudeksi rekisterin pito yhteismetsien osakaskunnista ja metsätaloussuunnitelmista. Mitä rekisteriin on merkitty, on katsottava tulleen ulkopuolisten tietoon.

57 §. Pykälä sisältää yleisen asetuksenantovaltuuden.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

58 §. Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

59 §. Pykälän mukaan ennen tämän lain voimaantuloa vireille pantu maanmittaustoimetus ja tehty maan tai yhteismetsäosuuden hankkimista koskeva lupahakemus käsiteltäisiin aikaisemman lain säännösten mukaisesti.

60 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että myös ennen tämän lain voimaantuloa muodostetuille yhteismetsille on laadittava uuden lain mukainen ohjesääntö.

61 §. Lakitekstin yksinkertaistamiseksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että se, mitä tässä laissa säädetään merkinnästä kiinteistörekisteriin tai lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin taikka niihin tehtäviä merkintöjä koskevista ilmoituksista, koskisi vastaavasti merkintää maarekisteriin ja kiinnitysasiain pöytäkirjaan tai kiinnitysrekisteriin sekä ilmoituksia niihin tehtävistä merkinnöistä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella. Yksityiskohtaiset yhteismetsien toimintaa koskevat määräykset sisältyisivät yhteismetsien ohjesääntöihin, jotka metsähallitus vahvistaisi. Tarkoitus on, että viranomaisten ja yhteismetsien yhteistyönä valmistellaan malliohjesääntö, jota soveltuvien osin noudattaen vahvistetaan yhteismetsäkohtaiset ohjesäännöt.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Yhteismetsälaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tiloihin kuuluvan yhteismetsän hallinnosta ja käytöstä säädetään tässä laissa.

Yhteismetsä on tarkoitettu käytettäväksi kes-
tävän metsätalouden harjoittamiseen yhteis-
metsän osakkaiden hyväksi.

2 §

Yhteismetsän osakas on se, jonka omista-
maan tilaan kuuluu osuus yhteismetsään.
Osakkaat muodostavat yhteismetsän osakas-
kunnan.

Maatilalain (188/77) nojalla muodostetun
tilan omistaja on yhteismetsän osakas, vaikka
tilaa ei ole merkitty tilana kiinteistörekisteriin.

Osakkaista pidetään osakasluetteloa, johon
merkitään osakkaat ja heidän tilojensa yhteis-
metsäosuudet.

3 §

Osakaskunta kantaa ja vastaa yhteismetsää
koskevista asioista ja voi saada nimiinsä oi-
keuksia sekä tehdä sitoumuksia tässä laissa
tarkoitettujen tehtäviensä toteuttamiseksi.

Yhteismetsän osakkaat eivät ole henkilökoh-
teisesti vastuussa osakaskunnan velvoitteista.

Yhteismetsän alue

4 §

Yhteismetsän alue on pysyvä vähenty-
mättömänä. Alue, joka soveltuu paremmin
muuhun tarkoitukseen kuin metsätalouden
harjoittamiseen, saadaan kuitenkin maa- ja
metsätalousministeriön luvalla ja sen määrää-
millä ehdoilla täyttä vastiketta vastaan luovut-
taa yhteismetsästä erotettavaksi.

Aluetta, joka soveltuu paremmin muuhun
tarkoitukseen kuin metsätalouden harjoittami-
seen, saadaan käyttää sen erityisluonteen edel-
lyttämällä tavalla myös yhteismetsän yhteydes-
sä, mikäli siitä aiheutuva haitta osakaskunnan
harjoittamalle metsätaloudelle on vähäinen.

5 §

Maa- ja metsätalousministeriö voi, milloin
olosuhteiden olennainen muuttuminen tai muu
erityinen syy niin vaatii, osakaskunnan hake-
muksesta myöntää luvan yhteismetsän jakami-
seen niiden tilojen kesken, joihin kuuluu osuus
yhteismetsään. Jos yhteismetsästä ei jakamalla
voitaisi muodostaa osakastiloille soveliaita
metsäpalstoja tai jos jakaminen muuten ei ole
tarkoituksenmukaista, lupa voidaan myöntää
yhteismetsän myymiseen osakkaiden hyväksi.

Yhteismetsä, jonka hallinto ja käyttö yhtenä-
kokonaisuutena on ilmeisen epätarkoituksen-
mukaista, voidaan osakaskunnan hakemukses-
tä maa- ja metsätalousministeriön luvalla jakaa
kahdeksi tai useammaksi yhteismetsäksi.

6 §

Osakaskunta saa maatalouspiirin luvalla
hankkia yhteismetsään liitettäväksi lisämaata.
Lupa on myönnettävä, mikäli maa on tarkoi-
tuksenmukaisella tavalla käytettävissä metsäta-
louden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydes-
sä ja mikäli maa ei ole sopivammin käytettävissä
maatilalain mukaan tilakoon suurentami-
seen eikä sitä voida maatilatalouden kehittä-
misrahaston vuotuisessa käyttösuunnitelmassa
tarkoitukseen osoitetuin varoin lunastaa valtiol-
le. Luvan myöntämisen edellytyksenä on li-
säksi, ettei liitettävää maata seuraa yksityinen
erityinen etuus, osuus yhteiseen erityiseen etuu-
teen eikä muuhun yhteiseen alueeseen kuin
osakaskunnan hallinnossa olevaan yhteismet-
sään. Jos lupa koskee kokonaista tilaa, maata-
louspiiriin tulee ennen luvan myöntämistä pyytää
maanmittauskonttorin lausunto siitä, onko
tilalla sanottuja etuuksia, osuuksia etuuksiin
tai osuuksia yhteisiin alueisiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun lupa-asian
käsitteystä on soveltuvin osin voimassa, mitä
oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata
annetun lain (391/78) 4 §:ssä, 5 §:n 1 momen-
tin ensimmäisessä ja neljännessä virkkeessä, 2
momentin ensimmäisessä virkkeessä sekä 3
momentissa, 6 ja 7 §:ssä, 8 §:n 1 ja 3 momen-
tissa, 10 ja 11 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa ja 2
momentin ensimmäisessä virkkeessä sekä 14—

16 §:ssä säädetään. Sanotun 6 §:n mukaista lunastusoikeutta ja -velvollisuutta sovelletaan kuitenkin vain silloin, kun lupa on eväty sillä perusteella, että maa on 1 momentissa tarkoitettulla tavalla käytettävissä tilakoon suurentamiseen ja lunastettavissa valtiolle. Jos lupa on eväty muulla perusteella, on hankittu maa myytävä 53 §:ssä säädettyllä tavalla.

Osakaskunta saa ilman 1 momentissa tarkoitettua lupaa hankkia maata, jota tarvitaan yhteismetsän tarkoituksenmukaista käyttöä ja hoitamista varten.

Osakaskunnan hankkiman maan yhteismetsään liittämisen edellytyksistä säädetään 41—43 §:ssä.

7 §

Tilaan kuuluva alue, joka on tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä, voidaan tilan omistajan ja yhteismetsän osakaskunnan sopimuksesta liittää yhteismetsään tilalle annettavaa yhteismetsäosuutta vastaan. Liittämisen edellytyksistä säädetään 40 §:ssä.

8 §

Siitä, milloin 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu lisämaa tai 7 §:ssä tarkoitettu alue on tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä, säädetään tarkemmin asetuksella.

Yhteismetsäosuus

9 §

Tilan osuutta yhteismetsään (*yhteismetsäosuus*) ei saa erikseen luovuttaa tai siirtää eikä pidättää, ellei jäljempänä toisin säädetä.

10 §

Yhteismetsäosuus saadaan erikseen luovuttaa, siirtää tai pidättää:

1) kun yhteismetsäosuus luovutetaan sen yhteismetsän osakaskunnalle, johon se kuuluu;

2) kun tila tai tilan koko alue lunastetaan taikka pyydetään liitettäväksi valtion metsämaahan tai kun tila pyydetään liitettäväksi pakkolunastusyksikköön sen mukaan kuin erikseen säädetään;

3) kun yhteismetsäosuus luovutetaan tilalle, joka täyttää maatilalain mukaisen tuensaannin yleiset edellytykset taikka tilalle, jonka omistaja voi päästä osalliseksi porotalouslain (161/

90), luontaiselinkeinolain (610/84) tai kolttalain (611/84) mukaisista tukitoimenpiteistä;

4) kun maata, johon kuuluu osuus yhteismetsään, käyttävät viranomaiset maatilalain nojalla; tai

5) kun yhteismetsäosuus pidetään luovutettaessa tila tai tilan koko alue valtiolle tai kunnalle.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa yhteismetsäosuuden hankkimiseen on saatava maatalouspiiriin lupa.

11 §

Kun tila, johon kuuluu yhteismetsäosuus, lohotaan, yhteismetsäosuus jää kantatilaan, jolleivät asianosaiset toisin sovi.

Kun tila, johon kuuluu yhteismetsäosuus, halotaan, saavat muodostettavat tilat osaluksensa mukaisen osuuden yhteismetsään, jolleivät asianosaiset toisin sovi tai toimitusmiehet toisin päättä.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettu sopimus on pätevä, jos se on otettu luovutuskirjaan taikka jos se on otettu toimituspöytäkirjaan ja toimitusmiehet ovat vahvistaneet sen noudatettavaksi.

Maanmittauskonttorin on ilmoitettava osakaskunnalle lohkomisen ja halkomisen merkittämisestä kiinteistörekisteriin.

Ohjesääntö

12 §

Osakaskunnan on laadittava toimintaansa varten ohjesääntö. Ohjesäännön vahvistaa maa- ja metsätalousministeriö.

Maa- ja metsätalousministeriö saa ennen ohjesäännön vahvistamista tehdä siihen tarpeelliseksi katsomiaan muutoksia. Jos maa- ja metsätalousministeriö pitää tarpeellisena tehdä ohjesääntöön olennaisen muutoksen tai täydennyksen, on osakaskunnalle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.

13 §

Ohjesäännössä on mainittava:

1) yhteismetsän osakaskunnan nimi ja se kunta, joka on osakaskunnan kotipaikka;

2) milloin osakaskunnan varsinainen kokous pidetään ja, jos sellaisia kokouksia on useita, mitkä asiat kussakin kokouksessa käsitellään;

3) hoitokunnan jäsenmäärä ja toimikausi;

4) miten metsäntuotteiden myynti yhteismetsästä on järjestettävä;

5) tilikausi ja milloin tilinpäätös on tehtävä;

6) mitä hoitokunnan vuosikertomuksen tulee sisältää;

7) millä tavoin osakaskunnan hallinnon ja varainhoidon tarkastus on järjestettävä; sekä

8) miten osakaskunnan kokous on kutsuttava koolle ja muut tiedonannot osakkaille toimitettava.

14 §

Tarkemmat säännökset ensimmäisen ohjesäännön laatimisesta sekä siitä, miten yhteismetsän hallintoa on hoidettava ennen kuin ohjesäännön mukainen hoitokunta on valittu, annetaan asetuksella.

Osakaskunnan kokous

15 §

Osakaskunta päättää kokouksessaan asioista, jotka koskevat:

1) ohjesääntöä;

2) hoitokunnan jäsenten ja heidän varajäsentensä valitsemista ja vapauttamista tehtävästään sekä jäsenistä jonkun valitsemista hoitokunnan puheenjohtajaksi ja jonkun varapuheenjohtajaksi, jollei puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinta ohjesäännön mukaan kuulu hoitokunnalle;

3) osakaskunnan toimintasuunnitelmaa ja talousarviota;

4) metsätaloussuunnitelmaa;

5) tilinpäätöstä, tilintarkastajan valitsemista sekä tili- ja vastuuvapauden myöntämistä;

6) ylijäämän käyttämistä;

7) hoitokunnan puheenjohtajan ja muiden jäsenten sekä tilintarkastajain palkkioita;

8) yhteismetsään kuuluvan alueen käyttämistä yhteismetsän yhteydessä muuhun tarkoitukseen kuin metsätalouden harjoittamiseen, jollei asia ohjesäännön mukaan kuulu hoitokunnalle;

9) edellä 7 §:ssä tarkoitettua alueen liittämistä yhteismetsään, jollei asia ohjesäännön mukaan kuulu hoitokunnalle;

10) alueen luovuttamista yhteismetsästä ertettavaksi taikka alueen vuokraamista puunotto-oikeuksin; sekä

11) yhteismetsän jakamista tai myymistä.

Edellä 1 momentin 10 tai 11 kohdassa tarkoitettua asiaa koskeva päätös ei ole pätevä,

ellei sen puolesta ole annettu vähintään kaksi kolmasosaa äänestykseen osaa ottaneiden äänistä.

16 §

Osakaskunnan varsinaisesta kokouksesta ja siinä käsiteltävistä asioista määrätään ohjesäännössä.

Osakaskunnan ylimääräinen kokous on pidettävä, jos hoitokunta katsoo sen tarpeelliseksi tai osakkaat, jotka edustavat vähintään kymmenesosaa osakasten koko äänimäärästä, ilmoitettua osakaskunnan käsiteltävää asiaa varten sitä kirjallisesti vaativat. Kutsu osakkaiden vaatimaan kokoukseen on annettava kahden viikon kuluessa vaatimuksen tekemisestä.

17 §

Osakaskunnan kokouksessa osakkaalla on äänioikeus osakasluetteloon merkityn yhteismetsäosuuden mukaan. Kukaan ei saa kuitenkaan äänestää suuremmalla äänimäärällä kuin kymmenesosalla kokouksessa edustettuina olevien yhteisestä äänimäärästä.

Osakkaan, jota ei ole merkitty osakasluetteloon tai jonka osuuden suuruus on muuttunut, on voidakseen käyttää äänivaltaa osakaskunnan kokouksessa esitettävä selvitys osakkuudesta ja osuutensa suuruudesta osakasluetteloon merkitsemistä varten.

18 §

Kun useat omistavat tilan, johon kuuluu osuus yhteismetsään, saa saapuville tullut yhteisomistaja käyttää tilan yhteismetsäosuuden mukaista äänioikeutta. Jos useita yhteisomistajia on saapuvilla, he saavat käyttää äänioikeutta vain yhteisesti.

Äänioikeuden käyttöä valtuutetun välityksellä voidaan ohjesääntöön otetulla määräyksellä rajoittaa.

19 §

Kokouksessa osakas ei saa osallistua sellaisen asian ratkaisemiseen, jossa hänen yksityinen etunsa ilmeisesti on ristiriidassa osakaskunnan edun kanssa.

20 §

Kokouksen päätökseksi katsotaan 15 §:n 2 momentissa säädetyin poikkeuksin se mielipide, jonka puolesta useimmat äänet on annettu. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, jota pääluvun mukaan useimmat

ovat kannattaneet. Jos äänet myös siten lasketuina menevät tasan, tulee äänestyksen tulokseksi se mielipide, johon puheenjohtaja on yhtynyt, mikäli hän on osakas, mutta muussa tapauksessa asian ratkaisee arpa.

Ohjesäännössä voidaan antaa tarkempia määräyksiä päätöksentekomenettelystä.

21 §

Kokouksessa ei saa päättää muista asioista kuin niistä, jotka lain tai ohjesäännön mukaan on siinä käsiteltävä tai jotka kokouskutsussa on erikseen mainittu.

Kokouksessa ei saa tehdä päätöstä, jolla osakkaiden tai osakaskunnan kustannuksella annetaan osakkaalle tai jollekin muulle ilmeisesti epäoikeutettua etua.

22 §

Osakaskunnan kokouksesta on laadittava pöytäkirja. Pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa pöytäkirjanpitäjä.

23 §

Osakkaalla, joka katsoo, ettei osakaskunnan kokouksen päätös ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka että se on lain tai ohjesäännön vastainen, on oikeus moittia päätöstä nostamalla osakaskuntaa vastaan kanne 30 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Tuomioistuim saa ennen asian lopullista ratkaisemista kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

24 §

Jollei se, jonka tehtävänä on kutsun antaminen, kutsu koolle osakaskunnan kokousta, joka lain, ohjesäännön tai kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan on pidettävä, lääninhallituksen tulee oikeuttaa osakas tai hoitokunnan jäsen hakemuksesta toimittamaan kutsu osakaskunnan kustannuksella.

Hoitokunta

25 §

Hoitokunnan tehtävänä on:

1) huolehtia yhteismetsän hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;

2) valmistella osakaskunnan kokouksessa käsiteltävät asiat ja huolehtia osakaskunnan päätösten täytäntöönpanosta;

3) edustaa osakaskuntaa ja päättää, kenellä on oikeus kirjoittaa osakaskunnan nimi;

4) päättää niistä asioista, jotka eivät 15 §:n nojalla kuulu osakaskunnalle; sekä

5) pitää osakasluetteloa.

26 §

Hoitokuntaan kuuluu, sen mukaan kuin ohjesäännössä määrätään, vähintään kolme ja enintään viisitoista varsinaista jäsentä. Varajäseniä on sama määrä kuin varsinaisia jäseniä.

27 §

Ohjesäännössä voidaan määrätä, että hoitokunta saa antaa yhdelle tai useammalle hoitokunnan jäsenelle tai osakaskunnan toimihenkilölle oikeuden toimia osakaskunnan puolesta hoitokunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa ja tällöin kirjoittaa osakaskunnan nimen. Osakaskunnan juoksevien asioiden hoitoa koskevasta valtuutuksesta hoitokunta voi päättää ilman ohjesäännössä olevaa määräystä.

28 §

Hoitokunta kokoontuu puheenjohtajan tai tämän ollessa estynyt varapuheenjohtajan kutsusta. Hoitokunta on kutsuttava koolle, jos vähintään kaksi hoitokunnan jäsentä määrätyn asian käsittelyä varten kirjallisesti sitä vaatii.

Hoitokunnan kokouksesta on laadittava pöytäkirja, jonka allekirjoittavat kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri. Hoitokunnan jäsenellä on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

29 §

Hoitokunta on päätösvaltainen, kun saapuvilla on vähintään puolet sen jäsenistä, joista yksi on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmistö on kannattanut, tai äänten mennessä tasan se mielipide, johon puheenjohtaja on yhtynyt.

30 §

Haaste ja muu ilmoitus katsotaan osakaskunnalle toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi jollekin hoitokunnan jäsenelle tai osakaskunnan toimihenkilölle.

31 §

Mitä 21 §:n 2 momentissa säädetään, koskee vastaavasti hoitokunnan kokousta.

Osakaskunnan talous

32 §

Kultakin tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman, taseen ja vuosikertomuksen.

Edellä 1 momentissa mainitut asiakirjat on annettava tilintarkastajille vähintään kuukautta ennen sitä varsinaista osakaskunnan kokousta, jossa tilinpäätös on vahvistettava.

Tilinpäätös voidaan vahvistaa sekä tili- ja vastuuvapaus myöntää sen jälkeen, kun tilintarkastajain kirjallinen lausunto on esitetty osakaskunnan kokoukselle.

33 §

Osakaskunnalla on oltava vähintään kaksi tilintarkastajaa. Yhden tilintarkastajista valitsee metsälautakunta.

34 §

Yhteismetsää on hoidettava ja käytettävä vahvistetun metsätaloussuunnitelman mukaan. Metsätaloussuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon kestävän metsätalouden harjoittamisen asettamat vaatimukset.

Jos osakaskunta ei laadi metsätaloussuunnitelmaa, on metsälautakunnan huolehdittava suunnitelman laatimisesta osakaskunnan kustannuksella.

35 §

Metsätaloussuunnitelman vahvistaa metsälautakunta. Vahvistamispäätöksestä saa valittaa metsähallitukseen siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Metsähallituksen asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ennen kuin metsätaloussuunnitelma on vahvistettu, metsälautakunta voi myöntää luvan puiden ja muiden hyödykkeiden luovuttamiseen yhteismetsästä, milloin siihen on pätevä syy.

36 §

Yhteismetsän hallinnosta, talouden hoidosta ja metsätaloussuunnitelmassa edellytetyistä metsänhoidollisista toimenpiteistä samoin kuin osakaskunnan omaisuuden kunnossapidosta sekä muista tehtävistä ja velvoitteista johtuneet menot on suoritettava tai niiden suorittamista varten varattava varat ennen ylijäämän jakamista osakkaille tai käyttämistä muuhun yhteismetsän tarkoituksella edistävään tarkoitukseen.

Yhteismetsän tarkoituksella edistävään tarkoitukseen.

37 §

Osakkaille jaettavasta ylijäämästä kukin osakas saa omistamansa tilan yhteismetsäosuutta vastaavan osan.

Maanmittaustoimitusta koskevat erityissäännökset

38 §

Yhteismetsästä 4 §:n 1 momentin mukaan luovutettu alue muodostetaan tilaksi lohkomalla. Tilalle määrätään manttaali noudattaen, mitä jakoasetuksen (407/52) 42 §:ssä säädetään. Tila vapautuu yhteismetsän osakastilojen rasituksista. Lohkomisen tultua merkityksi kiinteistörekisteriin maanmittauskonttorin on lähetettävä siitä ilmoitus asianomaisen alioikeuden kansliaan vapautumisen merkitsemiseksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

Edellä 5 §:n 1 momentin mukaan myyty yhteismetsä muodostetaan tilaksi lohkomalla. Tilalle määrätään manttaali noudattaen, mitä jakoasetuksen 42 §:ssä säädetään. Lohkomiseen ei tarvita osakastilaan kohdistuvan pantti-oikeuden haltijan suostumusta.

39 §

Kun yhteismetsän jakamiseen on myönnetty 5 §:ssä tarkoitettu lupa, osakaskunnan on haettava asianomaiselta maanmittaustoimistolta jaon suorittamista. Jaossa noudatetaan soveltuvin osin, mitä jakolaissa (604/51) säädetään erillisen yhteisen alueen jaosta ja yhteismetsän jaosta.

40 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettu tilaan kuuluva alue liitetään yhteismetsään maanmittaustoimituksessa.

Toimituksen suorittamisen edellytyksenä on, ettei tilaan määräalan erottamisoikeuden vakuudeksi vahvistettu kiinnitys eikä rekisteröity vuokrasopimus tai vuokraoikeuden pysyvyyden vakuudeksi vahvistettu kiinnitys koske liitettävää aluetta ja että muun 42 §:n 1 momentissa tarkoitettuna oikeuden haltija on antanut liittämiseen suostumuksensa.

Toimituksessa tilalle annettava yhteismetsäosuus määrätään liitettävän alueen jyvitysarvon ja sillä lisätyn yhteismetsän jyvitysarvon

mukaisessa suhteessa kaikista yhteismetsäosuuksista. Siltä osin kuin puuston arvoa, erikoisarvoa tai muuta omaisuusarvoa ei ole otettu huomioon liitettävän alueen tai yhteismetsän jyvitysarvossa, siitä suoritetaan käyvän hinnan mukainen tilikorvaus. Muutoin toimituksesta on soveltavin osin voimassa, mitä jakolaissa säädetään vapaaehtoisesta tilusvaihdosta. Toimituskustannukset maksaa kuitenkin yhteismetsän osakaskunta.

41 §

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu lisämaa tai sellainen osakaskunnan hankkima tila, johon kuuluu vain osuus yhteismetsään, liitetään yhteismetsään osakaskunnan hakemuksesta annettavalla maanmittauskonttorin päätöksellä yhteismetsän osakastilojen manttaaleita muuttamatta.

Jos liitettävä maa on tila, liittämisen edellytyksenä on sen lisäksi, mitä 42 §:n 1 momentissa säädetään, että osakaskunta on saanut tilaan lainhuudon ja että tilalla ei ole yksityistä erityistä etuutta, osuutta yhteiseen erityiseen etuuteen eikä osuutta muuhun yhteiseen alueeseen kuin osakaskunnan hallinnossa olevaan yhteismetsään.

Jos liitettävä maa on määräala, liittämisen edellytyksenä on, että määräala on osakaskunnan hakemuksesta lohottu tilaksi, jonka vapauttamiseen 42 §:n 1 momentissa tarkoitusta vastuusta oikeuden haltija on antanut suostumuksensa ja jolla ei ole yksityistä erityistä etuutta, osuutta yhteiseen erityiseen etuuteen eikä osuutta muuhun yhteiseen alueeseen kuin osakaskunnan hallinnossa olevaan yhteismetsään sekä, että osakaskunta on saanut tilaan lainhuudon.

42 §

Jos yhteismetsään 41 §:n nojalla liitettävää tilaa rasittaa tai määräalasta muodostettavaa tilaa tulisi rasittamaan kiinnitys tai rekisteröity vuokrasopimus tai jos kiinnitystä tai vuokrasopimuksen rekisteröimistä koskeva hakemus on vireillä taikka tila on vastuussa muusta lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkitystä oikeudesta tai maksamattoman kauppahinnan oikeutta koskevien säännösten nojalla saamisesta tai eläkkeestä, ei päätöstä liittämisestä saa tehdä eikä määräalaa lohkoa, ellei oikeuden haltija ole kirjallisesti suostunut siihen, että liitettävä tila tai määräalasta muodostettava tila vapautuu rasituksista.

Yhteismetsään liitetty tila vapautuu rasituksista, kun liittäminen merkitään kiinteistörekisteriin. Tästä merkitsemisestä on maanmittauskonttorin lähetettävä asianomaisen alioikeuden kansliaan ilmoitus vapautumisen merkitsemiseksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

43 §

Jos maanmittauskonttori 41 §:ssä tarkoitettua liittämistä käsitellessään havaitsee, että yhteismetsään liitettävään tilaan kuuluu yksityinen erityinen etuus, osuus yhteiseen erityiseen etuuteen tai osuus muuhun yhteiseen alueeseen kuin osakaskunnan hallinnossa olevaan yhteismetsään, sen on ennen kuin se tekee päätöksen liittämisestä varattava osakaskunnalle tilaisuus panna kahden kuukauden kuluessa vireille maanmittaustoimitus, jossa etuudet, osuudet niihin tai osuudet yhteisiin alueisiin asianosaisten sopimuksesta siirretään luovuttajan omistamaan muuhun tilaan tai lohotaan luovuttajalle eri tilaksi. Jollei sopimusta luovuttajan kanssa aikaansaada, osakaskunnalla on oikeus luovuttaa sanotut osuudet tai etuudet muullekin henkilölle. Toimituksessa noudatetaan, mitä jakolaissa säädetään yhteiseen alueeseen olevan osuuden ja erityisen etuuden siirrosta tai erotamisesta.

44 §

Maanmittauskonttorin on viivytyksettä lähetettävä 41 §:n 1 momentissa tarkoitettua liittä-mishakemuksesta ja maanmittaustoimiston 41 §:n 3 momentissa tarkoitettua lohkomishakemuksesta ilmoitus asianomaisen alioikeuden kansliaan merkinnän tekemiseksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua merkinnän tekemisen jälkeen vireille pannusta hakemuksesta ei liitettävään tilaan saa vahvistaa kiinnitystä eikä tilasta tehtyä vuokrasopimusta rekisteröidä.

Jos tila oli liitettäessä vastuussa muusta kuin 42 §:n 1 momentissa tarkoitettua suorituksista taikka jos se on tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettua merkinnän tekemisen jälkeen joutunut vastuuseen sellaisesta 42 §:ssä mainitusta suorituksesta, joka on kiinnittämättä voimassa, vastaa suorituksesta osakaskunta, mikäli sitä ei saada perityksi velalliselta.

45 §

Osakaskunnan hankkima yhteismetsäosuus siirretään yhteismetsän osakkaiden tiloihin nii-

den yhteismetsäosuuksien mukaisessa suhteessa.

Jos yhteismetsäosuus on hankittu 10 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla tai se on seurannut osakaskunnan 6 §:n 3 momentin nojalla hankkimaa tilaa, osuus siirretään osakaskunnan hakemassa maanmittaustoimituksessa. Menetelystä toimituksessa on soveltuvien osin voimassa, mitä jakolaissa säädetään yhteiseen alueeseen olevan osuuden siirrosta. Mikäli yhteismetsäosuus on seurannut osakaskunnan 6 §:n 3 momentin nojalla hankkimaa määräalaa, osuus siirretään kuitenkin osakaskunnan hakeaman määräalan erottamista koskevan lohkomistoimituksen yhteydessä. Yhteismetsäosuuden siirtämisen edellytyksenä on, mitä 47 §:ssä säädetään. Niiden tilojen manttaaleja, joiden kesken siirtäminen toimitetaan, ei siirron vuoksi muuteta.

Jos 41 §:n mukaan yhteismetsään liitettävään tilaan kuuluu osuus sanottuun yhteismetsään, siirtyy tämä osuus samalla, kun tila liitetään yhteismetsään, osakkaiden tiloihin niiden yhteismetsäosuuksien mukaisessa suhteessa.

46 §

Yhteismetsäosuus siirretään 10 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan nojalla tilasta toiseen noudattaen, mitä jakolaissa säädetään yhteiseen alueeseen olevan osuuden siirrosta. Tilojen ei kuitenkaan tarvitse kuulua samaan kuntaan eikä siihen kuntaan, jossa yhteismetsä on. Siirtoon on saatava 47 §:ssä tarkoitettu suostumus ja 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa lisäksi 10 §:n 2 momentissa säädetty lupa. Tilojen manttaaleja ei siirron johdosta muuteta.

47 §

Tilasta, jota rasittaa maksamattoman kaupahinnan panttioikeus tai lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkitty panttioikeus, saadaan yhteismetsäosuus luovuttaa osakaskunnalle tai siirtää toiseen tilaan vain, jos panttioikeuden haltija on antanut kirjallisen suostumuksensa siihen, että yhteismetsäosuus vapautuu sanotusta rasituksesta.

48 §

Maanmittauskonttorin on ilmoitettava metsälautakunnalle 41 §:ssä tarkoitettua liittämisen sekä 40 tai 45 §:ssä tarkoitettua toimituksen

rekisteröimisestä. Samoin on ilmoitettava liittämisen tai toimituksen raukeamisesta.

Erinäisiä säännöksiä

49 §

Tämän lain noudattamista valvovat metsälautakunnat. Toimivaltainen on se metsälautakunta, jonka toimialueella yhteismetsä tai suurin osa siitä sijaitsee.

50 §

Metsälautakunnan tulee erityisesti valvoa, että metsätaloussuunnitelmaa noudatetaan. Metsälautakunta voi erityisestä syystä myöntää luvan poiketa metsätaloussuunnitelmasta.

51 §

Jos yhteismetsän käytössä on ilman metsälautakunnan lupaa poikettu olennaisella tavalla metsätaloussuunnitelmasta, noudatetaan, vaikka käyttäminen ei ole ollut metsän hävittämistä, mitä yksityismetsälaissa (412/67) säädetään metsän hävittämisen seuraamuksista. Osakaskunnasta on tällöin voimassa, mitä yksityismetsälaissa säädetään maanomistajasta.

52 §

Osakaskunnan velasta voidaan yhteismetsästä metsälautakunnan osoituksen mukaan ulosmitata ja myydä puita noudattaen, mitä ulosottolaissa säädetään irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta ja myymisestä.

Antaessaan 1 momentissa tarkoitettua osoituksen ulosmitattavista puista metsälautakunta ei ole sidottu metsätaloussuunnitelmaan.

53 §

Osakaskunnan on viivytyksettä ilmoitettava metsälautakunnalle 6 §:n 1 tai 3 momentissa taikka 7 §:ssä tarkoitettua maan sekä 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua yhteismetsäosuuden hankkimisesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettua maata ei ole liitetty yhteismetsään taikka osakaskunnan hankkimaa yhteismetsäosuutta ei ole siirretty osakkaiden tiloihin kolmen vuoden kuluessa siitä, kun maa tai yhteismetsäosuus on hankittu, eikä liittämistä koskevaa hakemusta ole tehty tai siirtämistä koskevaa toimitusta pantu vireille, on hankittu maa tai yhteismetsäosuus myytävä.

Jollei osakaskunta myy 1 momentissa tarkoitettua maata tai yhteismetsäosuutta kuuden kuukauden kuluessa siitä lukien, kun 2 momentissa tarkoitettu määräaika on päättynyt taikka hakemus tai toimitus rauennut, on metsälautakunnan ilmoitettava siitä lääninhallitukselle. Lääninhallituksen tulee määrätä maa tai yhteismetsäosuus myytäväksi julkisella huutokaupalla. Määräys on voimassa, vaikka maa tai yhteismetsäosuus olisi mainitun kuuden kuukauden määräajan päättymisen jälkeen luovutettu toiselle.

54 §

Jos metsälautakunta havaitsee, että osakaskunta on 6 §:n 3 momentin nojalla hankkinut maata, jota se ei tarvitse sanotussa momentissa säädettyyn tarkoitukseen, metsälautakunnan tulee kehottaa osakaskuntaa myymään maa. Mikäli osakaskunta ei myy maata kuuden kuukauden kuluessa kehotuksesta tiedon saatuaan, on asiasta ilmoitettava lääninhallitukselle. Lääninhallituksen tulee määrätä maa myytäväksi julkisella huutokaupalla.

55 §

Kun asianomaiseen alioikeuden kansliaan on toimitettu selvitys siitä, että 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu maa, josta on tehty 44 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus, on liitetty yhteismetsään tai siirtynyt pois osakaskunnan omistuksesta, tehdään lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkintä siitä, että 44 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielto on rauennut.

56 §

Metsälautakunnan on pidettävä yhteismetsien osakaskunnista rekisteriä.

Mitä 1 momentissa mainittuun rekisteriin on merkitty, katsotaan tulleen sivullisen tietoon.

57 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

58 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annettu yhteismetsälaki (485/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

59 §

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille pantuun maanmittaustoimitukseen sekä ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn maan tai yhteismetsäosuuden hankkimista koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan aikaisemman lain säännöksiä.

60 §

Ennen tämän lain voimaantuloa muodostetun yhteismetsän osakaskunnalle on laadittava tämän lain mukainen ohjesääntö. Se on toimitettava maa- ja metsätalousministeriön vahvistettavaksi vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

61 §

Mitä tässä laissa säädetään merkinnästä kiinteistörekisteriin tai lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin taikka niihin tehtäviä merkintöjä koskevista ilmoituksista, koskee vastaavasti merkintää maarekisteriin ja merkintää kiinnitysasiainpöytäkirjaan tai kiinnitysrekisteriin sekä ilmoituksia niihin tehtävistä merkinnöistä.

Helsingissä 29 päivänä kesäkuuta 1990

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo T. Pohjala*

